

SZÉKHELYI JÓZSEF SZÍNIGAZGATÓ TÁRSULATÉPÍTÉSÉRŐL, BEFOGADÁSRÓL ÉS A JEGYÁREMELESRŐL

„A színház a közérzet temploma”

Az elmúlt év a Szegedi Nemzeti Színház történetének egyik legnehezebb esztendeje volt. A csődhelyzetbe került intézményt Korognai Károly lemondása után három hónapon át szoros önkormányzati felügyelettel megbízott igazgató irányította. A közgyűlés április végén választotta meg az új főigazgatót, akinek az önkormányzati biztosnak kinevezett gazdasági szakember, Mádi Zoltán segítségével nagy áldozatok árán az év végére sikerült pénzügyileg normalizálnia a helyzetet. Székelyi József színdirektorral arról beszélgettünk, hogyan lehet gúzsba kötve táncolni.

– Hogy élte meg az elmúlt nyolc hónapot?

– Tanultam az új mesterségem. Fontosnak tartottam, hogy a kőszínházi évadkezdés zökkenőmentes legyen, és elérjük azt a repülési magasságot, ami már megnyugtató. Ez ugyan még nem egy transzatlanti utazás sebessége, kényelme, komfortfokozata, de legalább felszálltunk, a farok nem verődött a betonhoz, és a torony is meggyőződhet arról, hogy a pilóták jól navigálnak. Színész lévén sok szituációt végtelenen éltem meg, azt hiszem, soha nem is leszek képes hüvös, nyakkendő adminisztrátorra válni, pedig igazgatóként sokszor annak kellene lennem.

– Melyik volt az a pillanat, amikor direktorként először fellélegzett?

– Amikor augusztusban a Dóm téri ajándékkoncerten a közönség megtöltötte a nézőteret. Addig minden este csupa kétyel voltam. Ma már büszkén mondhatom azt is: a kőszínházban sem játszottunk fél házakkal, sőt többször előfordult, hogy pótshékeket kellett betennünk. Perfekciómaniásként maradéktalanul boldog kevésszer lehettem, talán csak a Holdudvaron játszott Emigránsok volt az egyetlen kivétel. A víg özevgy is száznegyven százalékkal jobb a kőszínházban, mint volt a nyáron a Dóm téren. A gye-rekközönség zabálja a Pinokiót, minden előadáson hat-százötven kisdíák tombol. Mádi biztos úr is megkérdezte tőlem: nem volt-e túl merész lépés az évadot épp a Pirandello-darabbal nyitni. Ezer-szer is azt mondom: nem. Ez a produkció nagy ugrás egy másfajta színházi formanyelv irányába.

Az evolúciópárti csapatépítés

– Müller Júliától Király Attilán át Jakab Tamásig sok olyan színész távozott, akiket szeretett a közönség. Mikorra alakulhat ki az új csapat?

– Én is szeretem és visszavárom őket. Vannak olyan igazgatók, akik tabula rasát csinálnak és új gárdával indítanak. Én evolúciópárti vagyok, azt tartottam volna korrektnak, ha mindenki a helyén marad az első évad végéig. Addigra szakmai megmértetés alapján mindenkiről kiderülhetett volna: bejön-e nekem, illetve én bejövök-e neki. Az élet azonban közbeszólt, megszorító intézkedéseket kellett hoznunk, kötelező leépítéseket írt elő a fenntartó önkormányzat. A rendelkezésünkre álló pénz determinálta a mozgásterünket. Június 26-ig még az is kérdés

volt, ősszel egyáltalán elindulhat-e a kőszínházi szezon. Azt gondolom, ilyen körülmények között a megroppant társulat hősiesen helytállt. A színházi csapatépítés olyan, mint az olimpiai keret kialakítása: legalább egy ciklus szükséges hozzá. Egy edző sem tud egyik percről a másikra összeállítani egy ütőképes csapatot. Mindezek ellenére ezernél is több bérlőnk van, mint az elmúlt szezonban. A december kiemelkedő hónapunk volt, a budapesti vendégszerepléssel együtt negyven előadást teljesítettünk. Játszottunk operát, prózát, gyermekdarabot, táncszínházi produkciókat, több műfajban is kínáltunk koncerteket. Az itthon is egyre többet játszó Kortárs Balett számára nagyobb mozgásteret biztosítottam azzal, hogy az együttműködött alapítvány számára átadott költségvetési támogatást megemeltém, mert méltatlannak tartottam a színház és táncársulat között korábban megkötött megállapodást.

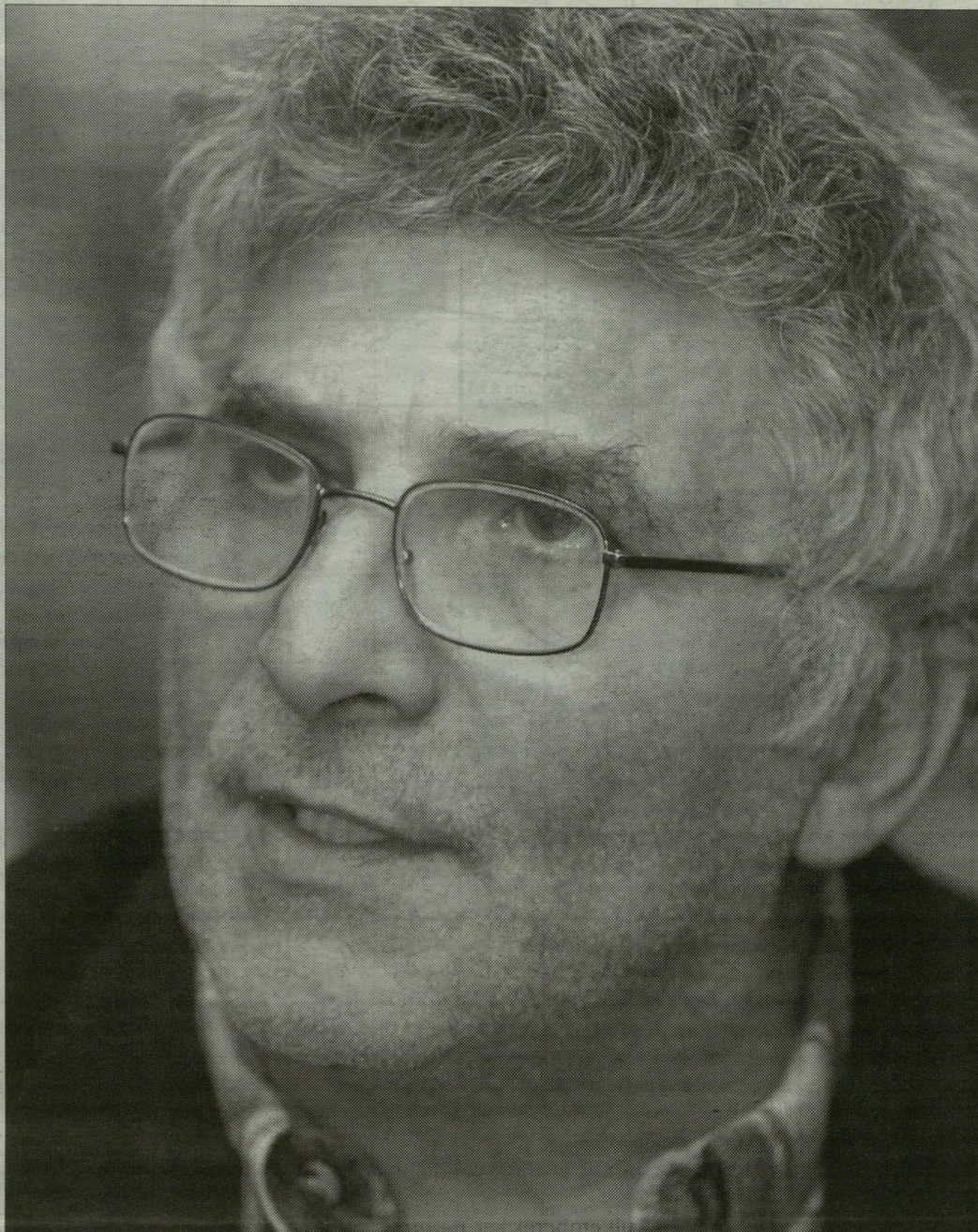
– A Tantusz bezárása után a nagyszínház maradt az egyetlen játszóhely. Itt az 1986-os megnyitás óta kevés technikai fejlesztés történt. Bírja a ház a strapát?

– Óriási baki, hogy a színház átépítések nem alakítottak ki méretarányos próbatermet, ami biztosíthatná a nyugodt felkészülést. Szeretném, ha a próbáink számára biztosított helyet, hamarosan elindulna a kamaraszínházi játszás is. Amikor ennyi műfaj egyetlen házba szorul össze, akkor igazgatótól a takarítónig mindenkitől óriási erőfeszítést igényel a munkaszervezés. Rádásul előrege-dett a lámpaparkunk, a hangosító rendszerünk is felújításra szorul, a színpadgépezet és a forgó katasztrófális állapotban van, és sorolhatnám tovább a cseréire szoruló berendezéseket. Mindezzel az elmúlt hónapokban kellett szembesülnöm.

Jön a Kopogós rómi

– Ezzel kapcsolatban 1999-ben már elődje is megkon-gatta a vészharangot, amikor hivatalba lépett. Akkor leg-alább harminc-negyvenmil-lióra saccolta az elkerülhe-tetlen technikai fejlesztések-hez, javításokhoz szükséges összeget.

– Ez ma már optimistának tűnő becslés, mert nem csak a kőszínházban vannak komoly gondok. Amikor a nyáron épült a szabadtéri színpada, a műszaki vezetőnk megmutatta, hogy milyen elképesztő állapotban van, teljesen elkorhadt, szétrohadt a deszkázat. Az önkormányzat figyelmét már akkor felhívtam arra, hogy 2004

Székelyi József: Szeged a nemzeti kultúra végvára, amelynek üzemeltetése nem lehet pusztán az önkormányzat feladata.

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

nyarára erre is félre kell tenni legalább plusz húszmilliót.

– A nézők kevéslik a színházban a prózai előadásokat. Szembesült már ezzel?

– A hiányt próbáltam orvosolni azzal, hogy meghívtam a Pesti Magyar Színházat. A gyer-tyrák csonkig égnek minden alkalommal hatalmas sikert aratott. Fesztes költségvetésünk egyelőre nem tette lehetővé, hogy több előadást hozzunk létre. Nem követhetem el ugyanazt a hibát, amibe előde-im kamaszos hevülettel, jó szándékkal belesodródtak. Tudomásul kell venni: nem a színház határozza meg a költségvetést, hanem a költségvetés a színházat. A pénzünk ennyire volt elég. A prózai premierek többsége ezután következik. Januárban mutatjuk be A mumust, majd Zsolt Béla darabja, a Nemzeti drogéria jön, ami a szezon nagy felfedezése lehet. Utána a Mesél a bécsi erdőt visszük színre, végül a Kopogós rómit láthatja a közönség. Ez igazi jutalomjáték lehet Pásztor Erzsébet és Király Levente számára, akik osztálytársak voltak a főiskolán, de azóta nem játszottak együtt. Szeretnék további vendégelőadásokat is hívni, hogy gazdagodjon a kínálat. A bérletben szereplő Anyegint annak ellenére be kell mutatnunk, hogy kiderült, a díszlet és a jelmez az elmúlt években tönkrement, elrohadt, eltűnt. Ez is rengeteg pluszpénz, mint ahogyan a március 15-ére tervezett Bánk bán-felújítás is költséges. Operát játszani drága dolog, szerencse, hogy a Sevilla, se borbély nem kerül majd sokba. A kereteket nem szabad túllépnünk, mert

pillanatok alatt irtalmatlan költségvetési deficitet, újabb csődhelyzetet tudnánk produkálni, jöllehet csak nagyobb kínálatot szeretnénk biztosítani a közönségnek. Gúzsba kötve kell táncolnunk.

A szegedi szabadtéri nemzeti ügy

– Mádi Zoltán jelentésében rosszállóan úgy fogalmazott: „mintha mindenkit kizárólag a 2004. évi 125 éves évfordulás szabadtéri és az eddig ezzel kapcsolatban elfojtott vágyak és álmok érdekelnének”. Mit gondol erről?

– Régi szegediek és gyűtt-möntek olyan régióban élünk együtt, ami sok szempontból hátrányos helyzetű. Kiskunfé-lgyházi biztonságban lehet jönni autóval, onnantól kezdve nem. Ha a Csongrád megye táblát elhagyjuk, jobb kéz felől láthatunk egy nem túlságosan attraktív tanyát, aminek az oldalára van festve: „Itt már a Délmagyarországot olvassák.” Ez az első és egyben utolsó promóció, ami Szeged határáig látható. Ha ebből az aspektusból nézem, én is teli vagyok ag-gállal, hogy a város lokálisnak tűnő ünnepe megfelelő vonz-erőt jelent-e. Pedig Szeged új-jáépítése nemzeti ünnep is lehetne, hiszen a város újjászüle-tése is nemzeti ügy. Olyan városképp alakult ki, amivel nyu-godtan lehetne jobban bizni-sznelni, mert sajátos, gyönyörű és különleges. Egyelőre azon-ban ezt a fantasztikus értéket belterjesen kezelik, sokkal na-gyobb szabású városmarke-tingre lenne szükség. Emiatt tűnhet úgy, hogy nagyobb sza-

bású évfordulás fesztivált szerve-zünk, mint szabadna. Szer-intem, ha tehetségesen csinál-juk, megtérül a kockázatosnak látszó, nagy szellemi, lelki és gazdasági befektetés, mert olyan produkciókat kínálunk, amelyekért érdemes ideutazni. Elképzelhetetlennek tartom, hogy ez az elit város önkor-mányzati belügyként cipeljen egy olyan jelvényt, a Szegedi Szabadtéri Játékokat, amely az egész ország számára dicsősé-get jelent.

– Elődjénél látványosabban vesz részt a város közéletében, órát tart az egyetemen, verni-szászokon szerepel. Miért tartja ezt fontosnak?

– Egy színgazgató, ha csak házon belül teljesít nagyszerű-en, még keveset tett. A színház marketingjének jól tesz, ha a direktorral, akivel sokszor azo-nosítják magát az intézményt is, jótékonyági rendezvények-től kiállítások megnyitóján át az egyetemig sokfelé találko-znak az emberek. Értelmezésem szerint a színház a közérzet temploma. Honnan ismerjem meg a város közérzetét, ha nem a közéletéből, a személyes be-szélgetésekből? Színgazgató-ként azért is felelős vagyok, hogy jól kiszolgáljam a polgá-rokat, tudjam, mi kell a város-nak. Ezért muszáj tudnom, ho-gyan gondolkodnak a szegedi-ek, mik az elvárásaik.

Szent István téri csipkelődések

– Mi volt a legnagyobb meg-lepetés, ami az elmúlt évben Szegeden érte?

– A Szent István téren lakom, ahol van egy aranyos, mozgal-

mas kis piac. Baráti társasá-gban az úszóházon összevetet-tek az egykori legendás direk-torral, Lendvai Ferivel, amiről egy anekdota jutott eszembe: Lendvai a Szent István téri pia-con egyszer megfeddett egy primadonnát, aki nejlonsza-tyorral a kezében épp bevásá-rolt. „Magának a fodrásznál kellene ülnie, kozmetikai pako-lásokkal az arcán, hogy az esti előadásra gyönyörű legyen. Hogy képzele azzal rontani az imázsát, hogy káposztát meg sült kolbászt vesz a piacon?” Az anekdota tanulsága: a szegedi primadonnák már Lendvai idején sem éltek úgy, hogy ne kellett volna piacra jámiuk, mint ahogyan ma Vajda Julcsá-val is találkozhat bevásárlás közben a közönség. A másik ta-nulság: Lendvai is a piacra járt, ott gyűjtötte össze az informá-ciókat arról, hogy hol tart a színháza. Vásárlás közben en-gem is tucatnyian szólítanak ott meg. Hihetetlen gyöngéd-ség és szeretet vesz körül, ami nagyon jólesik, mert úgy tart-ják, az alföldi emberek zárkó-zottabbak, nehezebben fogad-ják be a gyűttmöntöket. Engem befogadtak. Naponta szerető csipkelődéssel, viccelődéssel, évődéssel és iróniával találko-zom, ami nagy erőforrást jelent ahhoz, hogy a direktori munka bürokratikus részét is elvisel-jem. Ezt a bizalmat nem szeret-ném elbaltázni.

Titkos aspiránsok

– Mit vár 2004-től?

– Amikor kineveztek, figyel-meztettek, nehogy a társulat elé toladó exhibicionista-ként a csapból is én folyjak, és hasonló helyzetbe sodródjak, mint az elődeim. Nem ilyen al-kat vagyok, pontosan tudom: az a feladatom, hogy építsem és menedzseljem a társulato-mat. Ámde játszani fogok a Nemzeti drogériában, a szezon végén pedig az imádott Pásztor Erzsinek és Király Leventének rendezőként is szeretnék gyö-nyörűséget okozni. Sok fan-tasztikus művészt, titkos aspi-ráns felhívott boldog új élet kí-vánni, akikkel boldogan büsz-kelkedhetnénk Szegeden. Szer-etném őket idehozni, de egy-előre azt kérem: türelem, mindez nem megy egyik nap-ról a másikra. Nem tudjuk, ho-gyan fogadja a közönség az át-lagosan 15-20 százalékos ár-emelést jegyáremelést, amelyre az áfa-változások miatt már most rákényszerülünk. Hang-súlyozottan csak magánvéle-ményem: az uniós csatlakozást követően csaknem ötszáz szá-zalékos jegyáremelés szüksé-geltetné a magyar színházak-ban. Ezzel a költségvetésünk-ben komoly tétellel válna a saját bevétel, és a színház működése is biztonságosabb lenne. Bécsi barátaink a Volkstheaterben olyan árat fizetnek egy jegyért, amennyiért egy nyolctagú csa-lád vidáman mulat a Grinzing-en. Nálunk egy nem túl elit helyen megivott két korsó sör vagy egy mozijegy áráért meg lehet nézni Verdi bármelyik operáját. Ez abszurdum. Persze tiranai bérekhez nem lehet hamburgi jegyárakat szabni. Amikorra a vágyott helyzetet el tudjuk itt érni, addigra én már bérlet leszek.

HOLLÓSI ZSOLT